
Наталя ЛЕШКОВИЧ,

к. і. н., доц.

Львівський національний університет
ім. І. Франка, Україна.

СПИТКО З МЕЛЬШТИНА

Незвична кар'єра польського полководця Спитка з Мельштина (1364 – 12.08.1399), який з шляхтича з родини, яка не належала до перший рядів польської еліти, в молодому віці став краківським воєводою, а далі отримав землі колишнього домену галицько-волинських князів з центром у Самборі і закінчив князем Поділля, пропавши без вісті у битві на р. Ворсклі, не отримала належного висвітлення та оцінки в українській історіографії. У статті здійснена спроба прослідкувати діяльність цієї особи, особливо в руслі української історії.

Окрема увага звернена на практику надання князівських достоїнств в європейських країнах у другій половині XIV ст. за участі монархів Анжуйської династії, злет польського лицарства цього періоду і його спроби розділити владу з монархами. Здійснена спроба розв'язати суперечку щодо верховного сюзеренітету над Подільським князівством наприкінці XIV ст.

Зроблено висновок, що окрім щасливих збігів обставин основною причиною кар'єрного злету Спитка з Мельштина була його успішна діяльність як рішучого полководця, авторитет якого визнали сучасники, що дозволило йому приймати участь у таких важливих подіях як укладення Кревської унії чи польсько-угорські переговори стосовно долі королівства Русі.

Ключові слова: Спитко з Мельштина, Самбір, Поділля, Кревська унія, битва на Ворсклі.

Не тільки останній галицький князь шляхетського походження Сцібор з Сціборжиць¹, але й його сучасник подільський князь, теж шляхетського походження, Спитко з Мельштина не знайшов достатнього зацікавлення у істориків². Краще з досліджень, присвячене цьому дія-

¹ Antoni Prochaska. Ścibor ze Ściborzyc. *Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu*. R. 19. (Toruń, 1912), 137–208; Stanisław Sroka. Ścibor ze Ściborzyc. *Rys biograficzny. Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*. (Kraków, 2000), 139–158; Daniela Dwořáková. *Rytier a jeho král'. Štibor zo Štiboric a Zigmund Lucemburský. Sonda do života stredovekého šľachtica s osobitým zrefel'om na uzemie Slovenska*. (Budmerice: Vydavateľstvo Rak, 2003), 528 s.; Наталя Лешкович. Останній галицький князь. *Княжа доба: історія і культура*. Вип. 12. (Львів, 2018), 161–168; Ї ж. Сцібор з Сціборжиць. *Проблеми історії війн і військового мистецтва*. (Львів, 2018), 121–130.

² Никандр Молчановский. *Очерк известий о Подольской земле до 1434 г.* (Киев, 1885; Біла

чеві, яке належить Віталію Михайловському, охоплює тільки останній (подільський) період діяльності Спитка з Мельштина³.

Спитко з Мельштина народився у 1364 р. в родині Яська з Мельштина гербу Леліва (бл. 1312 – 1381/1382) і його дружини Софії (Офки) з Ксьонжа⁴. Ясько з Мельштина обіймав уряди сандомирського воєводи (1361–1366), а потім краківського каштеляна (з 1366)⁵. Відзначився як лицар ще за короля Владислава Локетка у війні з чехами при здобутті м. Костяни у 1332 р.⁶ і був одним із наближених до його наступника короля Казимира III. Саме Ясько з Мельштина був одним з ініціаторів і учасників походу Казимира III на Львів у 1340 р. і, напевно, всіх наступних виправ у ході війн за королівство Русі⁷.

Очевидно саме військові заслуги батька призвели до того, що 3 липня 1381 р. юний Спитко з Мельштина був номінований королем Людовиком Анжуйським на високий уряд краківського воєводи⁸. Це був унікальний випадок, адже Спитку не було ще й 18 років⁹ і він не мав жодного військового чи адміністративного досвіду. На довершення цього він посідав також уряд генерального старости краківського. Мабуть відразу ж Спитко з Мельштина зіткнувся з палатином Польщі князем Владиславом Опольським і це суперництво між ними тривало до загибелі самого Спитка.

Вже невдовзі молодому краківському воєводі довелося втрутитися у вир боротьби за польський престол. Угорсько-польська унія, яка тріщала з свого початку через небажання польської еліти брати участь у авантюрах короля Людовика Анжуйського, який провадив експансивну політику в Далмації, на Балканах і на півдні Італії. Вони хотіли мати короля у Кракові, для якого польські інтереси були би пріоритетними. Людовик Анжуйський, у якого не було синів, домовився з польською елітою про успадкування престолу однією з доньок. Але його вдова амбітна і владна боснійська принцеса Єлизавета задумала зберегти всі ко-

Церква, 2017), 124–125, 153–165, 173–174, 182, 200, 222; Михайло Грушевський. *Барское староство, исторические очерки (XV–XVIII в.)*. (Київ, 1894; Львів, 1996), 21–23, 143, 146; Władysław Dworzaczek. *Leliwici Tarnowscy z dziejów możnowładztwa Małopolskiego wiek XIV–XV*. (Warszawa, 1971), 99–138; Anna Strzelecka. Melsztyński Spytek. *Polski Słownik Biograficzny*. Т. 20. Zesz. 86. (Wrocław, 1975), 412–415; Piotr Węcowski. *Działalność publiczna możnowładztwa małopolskiego w późnym średniowieczu*. (Warszawa, 1998), 172–179; Ольга Білецька. “Казус Спитка”: до історії вивчення середньовічного Поділля (друга половина XIV – перша половина XV ст.). *Київська Старовина*. (Київ, 2005), № 2, 23–30.

³ Віталій Михайловський. Спитко з Мельштина – володар Західного Поділля в 1395–1399 рр. *Україна в Центрально-Східній Європі*. Вип. 12–13. (Київ, 2013), 210–223.

⁴ Anna Strzelecka. Melsztyński Spytek, 412.

⁵ Bożena Wyrozumka. Melsztyński Jan (Jasiek z Tarnowa, Melsztyna i Książa), h. Leliwa (zm. ok. 1380). *Polski Słownik Biograficzny*. Т. 20. Zesz. 86. (Wrocław, 1975), 410–411.

⁶ M. St. [Maksymilian Studniarski]. *Kościan. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Т. 4. (Warszawa, 1883), 440.

⁷ Szymona Starowolskiego *Wojownicy sarmaccy*. Przełożył, wstępem poprzedził i przypisami opatrzył Jerzy Starnawski. (Warszawa, 1978), 143.

⁸ *Urzednicy malopolscy XII–XV wieku. Spisy*. Oprac. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyrozumka. (Wrocław–Warszawa–Kraków, 1990), 128.

⁹ Władysław Dworzaczek. *Leliwici Tarnowscy*, 99–100.

ролівства (Угорщини, Хорватії, Русі і Польщі) в одних руках за своєю старшою дочкою Марією і її мужем Сигізмундом Люксембургом, старший брат якого Вацлав посідав чеський престол. Це викликало у грудні 1382 р. міжусобну війну між великопольською знаттю, різні крила якої очолили познанський воєвода Седзівой Свідла з Шамотул гербу Наленч та генеральний староста Великопольщі Домарат з Перзхна гербу Гржимала. Наленчі і їх прихильники погоджувалися на присягу Марії і Сигізмунду, вимагаючи від них зобов'язання тримати двір у Кракові і усунути з уряду Домарата з Перзхна. 15 лютого 1383 р. обидва табори зустрілися на полях Піотковіц поблизу Шамотул. Наленчі розгромили Гржималів і кинулися доганяти втікаючих, прогавивши підхід півтисячного загону Вержбета з Обрицка, який раптовим ударом розгромив їх обоз, звільнив полонених і, жочекавшись повернення втомлених познанців, легко їх розбив. Переможна битва обернулася поразкою. Седзівой з Шамотул ледве зміг сховатися у замку Остророг, який переможці відразу ж обложили¹⁰.

Врятував ситуацію, змусивши обидва клани укласти перемир'я 3 березня 1383 р. Спитко з Мельштина. Разом з Седзівоем з Шубіна під загрозою повного розриву не тільки угорсько-польської унії, але й відмови від Анжуйської династії, він змусив королеву-матір погодитися відпистити до Кракова молодшу дочку Ядвігу, проголошену відразу ж королем Польщі. Мати планувала для Ядвіги шлюб з австрійським принцом Вільгельмом Габсбургом. На руку короля Ядвіги претендували і значно старші за неї мазовецький князь Земовит і колишній палатин Польщі князь Владислав Опольський. Малопольська еліта, одним з лідерів якої виступав краківський воєвода Спитко з Мельштина вирішила інакше.

14 серпня 1385 р. у Крево малопольська делегація у складі Владка з Харбковиць, Миколи Оссолінського, Яна з Тарнова і Спитка з Мельштина аїдписала угоду з литовськими князями Ягайлом, Скіргайлом, Корибутом і Лугвенієм Ольгердовичами та Вітовтом Кейстutowичем. Литовські князі і значна частина еліти, як і населення білоруських і українських князівств, були православними, тоді як значна частина населення власне литовських та жемайтських князівств залишалися язичниками. Взамін на зобов'язання перейти усім Великим литовським князівством у католицьку віру, великий князь Ягайло Ольгердович отримував руку короля Ядвіги і польську корону¹¹. Ягайло був на 20

¹⁰ Jerzy Łojko. *Wojna domowa w Wielkopolsce w latach 1382–1385. Zygmunt Boras. Gniezno. Studia i materiały*. T. 2. (Warszawa–Poznań, 1987), 69–97; Adam Szweđa. *Stronnictwo starosty Domarata z Pierzchna w czasie wojny domowej w Wielkopolsce. Książęta, urzędnicy, złoczyńcy*. (Gdańsk, 1999), 219–225.

¹¹ Stanisław Kutrzeba. *Związek Litwy z Polską w latach 1386–1401. Polska i Litwa w dziejowym stosunku*. (Kraków, 1914), 458, 479–481; Oswald Balzer. *Tradycja dziejowa unii polsko-litewskiej*. (Lwów–Warszawa, 1919), 3–24; Oskar Halecki. *Przyczynki genealogiczne do dziejów układu Krewskiego. Miesięcznik Heraldyczny*. T. 14. (Lwów, 1935), nr. 7–8, 97–111; Maria Koczerska. *Autentyczność dokumentu Unii Krewskiej 1385 roku. Kwartalnik Historyczny*. (Warszawa, 1992), nr. 1, 59–82.

років старшим за Ядвігу, але інші претенденти були ще більш старшими. Ядвігу переконали, що це потрібно, щоби хрестити цілий народ. На хрестинах православного Ягайла-Якова, який став Владиславом, хрестною мамою виступила сестра Спитка з Мельштина Ядвіга. Дружина Спитка з Мельштина – Ельжбета, дочка угорського барона Імре Ланцфі, стала придворною дамою короля Ядвіги. 18 лютого 1386 р. відбувся шлюб, а 4 березня 1386 р. Ягайло Ольгердович був коронований як король Польщі Владислав II, проте Ядвіга і надалі теж залишалася королею, а питання великокнязівського престолу і прерогативів короля, як і правові колізії стосунків Польщі і Литви залишалися не до кінця розв’язаними¹². Владислав Опольський повернувся до Львова, отримавши від короля Марії королівство Русі. У самій Угорщині розгорнулася боротьба між баронськими елітами. Претендентом на престол виступив неаполітанський принц з Анжуйської династії, якого підтримали примас естергомським архієпископ та хорватські барони. Королева-мати Єлизавета потрапила в полон і була задушена, загинув її фаворит барон Гараї. Сама королева Марія теж опинилася в полоні хорватських змовників. А литовські князі підняли бунт проти Владислава Ягайла. Польська еліта вирішила діяти, враховуючи можливі претензії Литви на королівство Русі як спадщину за Любартом-Дмитром Гедиміновичем¹³, вони спішили зайняти королівство Русі, приєднавши його до Польщі, поки в Угорщині панує хаос.

Польське військо, яке на початку лютого 1387 р. вторгнулося у межі королівства Русі, очолили Спитко з Мельштина, Седзівой з Шубіна і Яцко з Тарнова, двоюрідний брат Спитка. Офіційно військо очолювала 13-річна королева Ядвіга. Приводом для вторгнення було вигнання угорських баронів, яким ніби-то роздали землі, відібрані від польської шляхти, король Людовик і його васал князь Владислав Опольський. Були наперед підготовані привілеї та грамоти, підписані королем Ядвігою.

Князь Владислав Опольський 6 лютого 1387 р. звернувся до своїх васалів, шляхти і міст із закликом боронити королівство Русі, обіцяю-

¹² Władysław Semkowicz. Stanowisko publiczno-prawne Władysława Jagiełły. *Przegląd Prawa i Administracji*. Т. 24. (1899), 174–180.

¹³ Леонтій Войтович. Етапи політичної історії Волині XIV-XV ст. Державність. Васалітет. Інкорпорація. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Т.5. (Львів, 1998), 153–168; Ярослав Ісаєвич. Перехідний час: 1349–1387. *Історія Львова*. Т. 1. (1256–1772). (Львів, 2006), 63–71; Леонтій Войтович. Боротьба Любарта-Дмитра Гедиміновича за відновлення Галицько-Волинської держави. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. № 22. (Луцьк, 2009), 120–127; Його ж. Польща. Мазовія, Литва та Угорщина у боротьбі за спадщину Романовичів. *Проблеми слов’янознавства*. Вип. 59. (Львів, 2010), С. 52–66; Його ж. Польський король Казимир III і боротьба за спадщину Романовичів. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Вип. 46. (Львів, 2011), 2–26; Idem. Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki. *Kazimierz Wielki i jego państwo. W siedemsetną rocznicę urodzin ostatniego Piasta na tronie polskim*. Pod red. Jacka Maciejewskiego i Tomasza Nowakowskiego. (Bydgoszcz, 2011), 47–66; Його ж. Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою. *Княжа доба: історія і культура*. Вип. 12. (Львів, 2018), 121–142; Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434 рр.): нумізматичний аспект. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Спеціальний випуск: на пошану професора Романа Шуста. (Львів, 2019), 67–82.

чи не призначати угорців намісниками без згоди місцевої еліти¹⁴. Але сілезьке лицарство, якому він протегував, роздаючи лени, як і верхівка міст, турбувалися тільки за свої привілеї. 8 лютого 1387 р. король Ядвіга була у Ярославі, який було надано Яцку з Тарнова¹⁵. 18 лютого в Городку король Ядвіга, до титулу якою було додано *спадкоємниця Русі*, надала привілеї шляхті і духовенству Перемишльської землі. 8 березня 1387 р. король Ядвіга підтвердила вольності і привілеї Львова¹⁶. Спитку з Мельштина отримав весь колишній домен галицьких князів з центром у Самборі і став титулуватися князівським титулом *Dux terrae Rusiae praedecessorum nostrum*¹⁷. Ці землі належали князю Владиславу Опольському, після того як він отримав королівство Русі, а потім відійшли до короля Людовика Анжуйського і повернулися до Спитка з Мельштина. Не випадково саме він очолив польське військо в поході 1387 р.¹⁸

XIV ст. внесло багато незвичних речей у практику надання вищих титулів правителям дрібних територій. Розпочали цю практику претенденти на імператорську корону та римські папи, використовуючи різних кондотьєрів і узурпаторів-тиранів італійських міст-держав, які трансформувалися у герцогства, маркграфства чи князівства. Прилучилася до цього і Анжуйська династія у Неаполітанському королівстві. Так банкіри з родини Карачіоло, які фінансували королівський двір, врешті стали герцогами ді Веноса (*duca di Venosa*) і князями Капуї. Герцогський титул отримав Джованні Караччіоло (1372–1432), коханець одіозної королеви Джованни II¹⁹. Тому такі приклади були. Виступивши на територію королівства Русі, польська сторона, зрозуміло не зважала на повернення цієї території князю Владиславу Опольському і іменувала на його місце нового князя Спитка з Мельштина.

Не маючи змоги протидіяти цим крокам, Владислав Опольський 17 квітня 1387 р. “Руську землю, якою мав володіти пожиттєво” передав чеському королю Вацлаву Люксембургу “як опікуну на той час угорських королів”, присягнувши останньому як васал²⁰. Польська сторона, яка Кревську унію піднесла до епопеї хрещення Литви і розширення християнського світу, трактувала похід Ядвіги як визволення території від угорців і сілезців і попернення володінь попереднім панам польським²¹.

Але цей “визвольний” похід завершився під стінами Галича, де воєвода Бенедикт вчинив опір і погодився присягнути Ядвізі і Ягайлу

¹⁴ Ярослав Ісаєвич, Леонтій Войтович. Перехідний час, 70.

¹⁵ *Miasta polskie w tysiącleciu*. Т. 2. (Wrocław, 1967), 554.

¹⁶ *Привілеї міста Львова*, 46–47.

¹⁷ Герцог (князь) Руської землі попередників наших (лат.).

¹⁸ Anna Strzelecka. Melsztyński Szytek (Szytek z Melsztyna) h. Leliwa (zm. 1399). *Polski Słownik Biograficzny*. Т. 20. Zesz. 86. (Warszawa, 1975), 412–415.

¹⁹ Benedetto Croce. *Storia del Regno di Napoli*. (Napoli, 1963), 208–210; Enzo Esposito. *Messer Gianni Caracciolo – il favorito della regina*. (Youcanprint, 2013).

²⁰ Михайло Грушевський. *Історія України-Руси*. Т. 4. (Львів, 1905), 121.

²¹ *Jana Długosza Roczniki czyli kroniki sławnego królestwa Polskiego*. Ks. 10. (Warszawa, 1981), 237–238.

тільки після підходу литовських військ і гарантій від короля Владислава Ягайла. Сигізмунд Люксембург, ставши королем Угорщини, надав королівство Русі барону Сцібору з Сціборжиць, який допоміг йому визволити з хорватського полону короля Марію. Сцібор утримав за собою Правобережжя Дністра до передгір'я Карпат. На підставі джерел, які збереглися, важко визначити хто скоріше отримав княже достоїнство: Сцібор з Сціборжиць чи Спитко з Мельштина. Виглядає, що таки Сцібор з Сціборжиць, який отримав надання з рук Сигізмунда Люксембурга як короля Угорщини, Хорватії, Галичини і Володимирії, тоді як королю Ядвізі подали на підпис надання Спиткові, керуючись близькою аналогією.

Тільки у 1392 р., завершивши громадянську війну у Литві і визнавши її великим князем двоюрідного брата Вітовта Кейстutowича, король Владислав Ягайло зміг повернутися до цих проблем. Слідом за польськими істориками українські дослідники не хочуть помічати, що фактично Крєвська унія так і не отримала реалізації у XIV ст. Польща і Литва не стали федерацією, а, навпаки, зберегли суперництво у боротьбі за рештки території королівства Русі, перш за все за Подільське князівство.

Тепер Вітовт, розв'язавши війну з українськими і білоруськими князями, які намагалися зберегти незалежність своїх уділів²², потребував допомоги польського короля. Розгромивши поодиночі своїх двоюрідних братів вітебського князя Свидригайла Ольгердовича, київського князя Володимира Ольгердовича і сіверського князя Корибута-Дмитра Ольгердовича, та змусивши їх емігрувати за межі Великого князівства Литовського, Вітовт Кейстutowич виступив проти подільського князя Федора Корятовича і його союзника господаря Молдови. На допомогу йому з Самбора вирушило польське військо на чолі зі Спитком з Мельштина. Федір Корятович виїхав в Угорщину, сподіваючись на допомогу Сигізмунда Люксембурга, який доводився йому родичем і при дворі якого вже знаходився колишній вітебський князь Свидригайло Ольгердович. Обороняти потужні подільські замки він залишив воеводу Нестиса. Але останній швидко здав ці фортеці Спитку з Мельштина²³. Знову збережені джерела не дозволяють прослідкувати перебіг цих подій. Ми не можемо навіть стверджувати, що мали місце польові битви чи облоги. Виглядає тільки, що похід Спитка з Мельштина був стрімким і не залишав часу противнику на підготовку і роздуми. При цьому так само стрімко було захоплено територію Правобережжя верхньої течії Дністра до передгір'я Карпат. Сцібор з Сціборжиць перебував на Дунаї і цю територію, напевно, вже ніхто не обороняв. Але Подільське князівство мало низку потужних замків і організоване військо, зрештою як і його союзник господар Молдови Роман I, який у

²² Oswald Balzer. *Istota prawna zależności książąt litewsko-ruskich w dobie 1396–1398/1401*. *Sprawozdanie Tow. Nauk. we Lwowie*. T. 1. (Lwów, 1922), 198–202.

²³ Jan Długosz. *Dzieła wszystkie*. T. 4, ks. 10. (Warszawa, 1868), 488–497; *Szymona Starowolskiego Wojownicy sarmaccy*. Red. Jerzy Starnawski. (Warszawa, 1978), 142; Михайло Грушевський. *Історія*. Т. 4, 89–90, 166–167, 174–178, 475–476.

1393 р. визнав себе васалом Польщі²⁴.

Можливо, що завоювання Подільського князівства тривало довше (1392–1395), бо тільки 12 червня 1395 р. король Владислав Ягайло надав Спитку з Мельштина Теревовлю і Стінку²⁵, 10 липня 1395 р. на “повному княжому праві... які мають інші наші князі литовські і руські” Кам’янець, Смотрич, Бакоту, Червоногород і Скалу²⁶.

Відкритим залишається питання васальної залежності подільського князя Спитка з Мельштина. Зберігаючи за собою уряд краківського воєводи і доменальні володіння з центром у Самборі, він, безперечно, залишався васалом короля Владислава Ягайла. Але Литва вважала Поділля своєю територією і поява подільської дружини на Ворсклі певне тому підтвердження. Скоріше Спитко був васалом обох володарів, подібно до того як його попередники подільські князі, погодившись на угорську зверхність, періодично платили данину-вихід золотоординським ханам.

Те, що Спитко залишався польським васалом, свідчать наступні події. У 1396 р. саме йому доручив король Владислав Ягайло очолити військо у поході на сілезькі землі князя Владислава Опольського. І знову військове щастя було на стороні Спитка. Сигізмунд Люксембург не зміг допомогти Владиславу Опольському і у ході швидкої кампанії Спитко з Мельштина легко здобув Велюнь і більшість інших сілезьких міст. Значна частина цієї території була віддана Спиткові²⁷.

13 липня 1397 р. Спитко з Мельштина разом з королями Ядвігою і Владиславом Ягайлом, яких супроводжували ще краківський біскуп Петро Виш, познанський біскуп Миколай з Курова та польські воєводи Ян з Тарнова, Ян Лігейза, Петро Кміта та Ян з Тенчина, зустрілися з угорським королем Сигізмундом Люксембургом і князем Владиславом Опольським. Незважаючи на готовність угорської сторони до компромісів, зустріч результатів не дала²⁸. Але Спитко з Мельштина і надалі залишався у найближчому оточенні королів.

Тим не менше, влітку 1399 р. він виступив на допомогу великому князю литовському Вітовту Кейстутовичу, який на той час фактично розірвав унійні стосунки і король Владислав Ягайло не підтримав цієї виправи на підтримку хана Тохтамиша проти Темір-Кутлуга. Битва на р. Ворсклі 12 серпня 1399 р. через самовпевненість Вітовта завершилася поразкою із значними втратами²⁹. У цій битві Спитко з Мельштина за-

²⁴ Documente slavone din Archivele imperiale din Moscva procurate de Nicolae Kretzulesku publicate cu traduceri latine și cu note de dr. Emil Kałużniacki. Documente privitoare la Istoria Românilor culese de Ludoxiu de Hurmuzaki. Vol. 1. P. 2. (București, 1890), № DCXLV.

²⁵ Фелікс Шабульдо. *Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского*. (Киев, 1987), 51–52

²⁶ Anna Strzelecka. *Melsztyński Spytek (Spytek z Melsztyna)*, 414.

²⁷ *Szymona Starowolskiego Wojownicy sarmacy*. Przełożył, wstępem poprzedził i przypisami opatrzył Jerzy Starnawski. (Warszawa, 1978), 142.

²⁸ Леонтій Войтович. *Боротьба за спадщину Романовичів (1340–1434): між стереотипами та історичною правдою. Княжа доба: історія і культура*. Вип. 12. (Львів, 2018), 139–140.

²⁹ Леонтій Войтович. *Улус Джучі (Золота Орда). Леонтій Войтович, Юрій Овсінський. Історія війн і військового мистецтва*. Т. 1. (Харків, 2017), 609.

гинув чи пропав без вісті³⁰. Король Владислав Ягайло негайно передав Подільське князівство своєму братові жидачівському князю Свидригайлу Ольгердовичу, а у 1403 р. змусив вдову продати йому володіння у Західному Поділлі. Бл. 1410 р. і доменальні землі з Самбором стали королівщинами. Незважаючи на те, що у Спитка залишилося двоє синів, якими опікувався дядько Ян з Тарнова, їх обох усунули не тільки від батьківської спадщини, але й від серйозних урядів. Старший Ян з Мельштина (+ 1429) емігрував до двору Сигізмунда Люєсембурга і помер у Буді, а молодший Спитко III з Мельштина (1388–6.05.1439), підтримував князя Жигмунта Корибутовича, воював у гуситському війську, виступав проти краківського біскупа Збігнева Олесницького і загинув у битві з його військом під Гротнікама на р. Ніда³¹. Польські політики спішили ліквідувати сліди надання князівського достоїнства вихідцю з нетитулованої шляхти, щоб уникнути подальшого поширення подібної практики.

Natalya Leshkovych. SPYTEK FROM MELSZTYN.

Unusual career of the Polish war-lord Spytek from Melsztyn (1364–12.08.1399), which from a gentry from a monogynopaedium which not bellonges to first rows of the Polish elite, in young age became voevode of Krakov, but farther got earths former a domain Galych–Volyn' princes with a center in Sambor and finished the prince of Podollya, disappearing without to conduct in a battle on to Vorskla, did not get the proper illumination and estimation in Ukrainian historiography.

Separate attention is an appeal on practice of grent of princely dignities in the European countries in the second half of the 14 centuries at participation of monarchs of House of Anjou, spiash of Polish knightood of this period and his attempt to devide power with monarchs. Realizable attempt to unie a dispute in relation to supreme suzerainty above Podollya principality at the and of the 14 centuries.

A conclusion is done, that except for happy coincidences principal reason of quarry spiash of Spytek from Melsztyn was him successful activity of which was achnowledged by contemporarus him to take part in such important events as a conclusion of uniya of Krev or Polish–Hungarian negotiations in relation to the tate of kingdom of Rus'.

³⁰ Александр Барбашев. *Витовт и его политика до Грюнвальдской битвы 1410 г.* (Санкт-Петербург, 1885; Была Церква, 2012), 82–85.

³¹ Anna Sochacka. *Konfederacja Spytka z Melsztyna z 1439 r. Rozgrywka polityczna, czy ruch ideologiczny? Rocznik Lubelski.* Vol. 16 (Lublin, 1973), 41–65; Feliks Kiryk. *Melsztyński Spytek h. Leliwa (1388–1439). Polski Słownik Biograficzny.* T. 20. Zesz. 86. (Warszawa, 1975), 415–417; Bożena Czwojdrak. *Kilka uwag o konfederacji Spytka z Melsztyna z 1439 r. Średniowiecze polskie i powszechne.* T. 2. Red. I. Panic, J. Sperka. (Katowice, 2002), 197–211.

Keyword: Spytek from Melsztyn, Sambor, Podolya principality, uniya of Krev, battle of Vorskla.

Спитко з Мельштина. З генеалогічного дерева Мельштинських